

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 239/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky obchodnej spoločnosti **SOFTIP, a. s.**, Krasovského 14, Bratislava, IČO 36 785 512, zastúpenej advokátskou kanceláriou **IKRÉNYI & REHÁK, s. r. o.**, Šoltésovej 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a prokurista JUDr. Viktor Ewerling, PhD., a sťažovateľky obchodnej spoločnosti **TEMPEST a. s.**, Krasovského 14, Bratislava, IČO 31 326 650, zastúpeného advokátom Mgr. Michalom Falisom, Svätoplukova 45, Bratislava, proti uzneseniam Okresného súdu Bratislava I č. k. 25 Cb 118/2021 zo 14. júna 2022 a č. k. 25 Cb 118/2021 zo 16. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 20. februára 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 a podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 13 ods. 4 a čl. 142 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 25 Cb 118/2021 zo 14. júna 2022 a č. k. 25 Cb 118/2021 zo 16. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenia okresného súdu“). Zhodne navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 166/2023-23 zo 16. marca 2023 spojil obe konania vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 470/2023 a Rvp 471/2023 na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 470/2023.

3. Z ústavných sťažností a jej príloh vyplýva, že sťažovateľkám ako úspešným žalobkyniam v spore o zaplatenie 2 431 287,60 eur príslušenstvom bol rozsudkom okresného súdu vo veci samej sp. zn.

25 Cb 118/2021 zo 6. mája 2022, ktorý nadobudol právoplatnosť 8. júna 2022 (okrem iného), priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Nadväzne okresný súd napadnutým uznesením zo 14. júna 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania tak, že zaviazal neúspešného žalovaného (Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, pozn.) k povinnosti nahradiť sťažovateľkám spoločne a nerozdielne trovy konania v celkovej výške 61 809,19 eur do troch dní od doručenia tohto uznesenia, pričom pri vyčíslení trov konania vychádzal z obsahu spisu.

4. Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovateľky sťažnosť, v ktorej poukázali na to, že o výške trov konania bolo rozhodnuté v rovnaký deň, v aký bola na rozsudku vo veci samej vyznačená doložka o právoplatnosti, a preto nemali priestor na predloženie vyčíslenia trov konania. Tiež namietali nepriznanie náhrady trov konania za niektoré ďalšie úkony právnej služby (predžalobné výzvy, porady s klientom a doplnenie argumentácie k návrhu na odmietnutie odporu). Nesúhlasili s priznaním polovičnej odmeny za úkon právnej služby – návrh na odmietnutie odporu, ktorý okresný súd odôvodnil tým, že nešlo o podanie vo veci samej. Napokon, podľa ich názoru okresný súd nezohľadnil § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), hoci ich právny zástupca v danom konaní zastupoval dve žalobkyne súčasne. V tomto smere tvrdili, že náhrada trov konania mala predstavovať pri prvom zo zastúpených 100 % základnej sadzby tarifnej odmeny a pri druhom zo zastúpených 50 % základnej sadzby tarifnej odmeny.

5. Okresný súd napadnutým uznesením zo 16. decembra 2022 sťažnosť sťažovateľiek zamietol. V súvislosti s prvou z námietok sťažovateľiek poukázal na znenie § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) s tým, že o výške trov konania rozhodol v čase plne korešpondujúcom so znením zákona, teda po právoplatnosti rozsudku. Od jeho vyhlásenia po vydanie rozhodnutia o výške trov konania ubehol dostatočný čas na predloženie vyčíslenia trov konania. Preukázanie vzniknutých výdavkov je čisto na zodpovednosti strany sporu, pričom v tomto smere poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 506/2020 z 13. októbra 2020. Sťažovateľkám nič nebránilo vyčísliť trovy konania už po vyhlásení rozsudku na pojednávaní konanom 6. mája 2022, a preto vyhodnotil túto námietku ako bezdôvodnú. K nepriznaniu náhrady trov konania za predžalobné výzvy okresný súd poukázal na znenie § 251 CSP, ako aj na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 207/2019 z 26. septembra 2019 s tým, že za výdavok, za ktorý prináleží strane sporu náhrada trov konania, možno považovať iba tie výdavky, ktoré strane sporu vznikli až po podaní žaloby alebo návrhu na súd. Všetky predžalobné výzvy sťažovateľiek boli vykonané v roku 2020, teda pred začatím konania (rok 2021), a preto nie sú výdavkom vzniknutým v konaní, za ktorý je možné priznať náhradu trov konania. Z týchto istých dôvodov okresný súd nepriznal sťažovateľkám ani odmenu za rokovania s protistranou, keďže sa uskutočnili pred podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu. Za porady uskutočnené medzi advokátom a sťažovateľkami v priebehu sporu okresný súd nepriznal náhradu trov z dôvodu, že ich uskutočnenie nevyplývalo z obsahu spisu a ani sťažovateľky ich nepreukázali pred vydaním rozhodnutia o výške náhrady trov konania.

6. V otázke nepriznania náhrady trov konania za úkon spočívajúci v doplnení argumentácie sťažovateľiek k návrhu na odmietnutie odporu okresný súd uviedol, že toto podanie neobsahovalo skutočnosti, ktoré nemohli sťažovateľky uviesť už v návrhu na odmietnutie odporu (za ktorý

im odmena priznaná bola), ak obsah odporu nebol doplnený a nijako sa nemenil. Preto tento úkon okresný súd nevyhodnotil ako účelne vynaložený nevyhnutný výdavok v konaní a náhradu trov zaň nepriznal. Priznanie náhrady trov konania za úkon právnej služby (návrh na odmietnutie odporu) vo výške polovice základnej sadzby tarifnej odmeny odôvodnil okresný súd tým, že nešlo o podanie vo veci samej. Upriamil pozornosť na § 123 ods. 2 CSP a na to, že je potrebné rozlišovať medzi vyjadrením k odporu a návrhom na odmietnutie odporu. Kým vyjadrenie k odporu je reakciou na argumenty uvedené v odpore, podstatou návrhu na odmietnutie odporu sú také argumenty, ktoré podpora tézu, že odpor je nevyhnutné vzhľadom na splnenie podmienky uvedenej v § 267 ods. 2 CSP odmietnuť, nemožno ich preto posudzovať totožne. Napokon okresný súd uznal námietku sťažovateľiek, že v danom prípade mal byť aplikovaný § 13 ods. 2 vyhlášky, keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch osôb. Nestotožnil sa však s ich výkladom daného ustanovenia, ktorý podľa jeho názoru z právnej úpravy nevyplýva. Podľa jeho názoru sa pri každom zo zastúpených znižuje základná sadzba tarifnej odmeny o 50%, a teda vo výslednom výpočte je základná sadzba tarifnej odmeny vo výške 100 % (ako pri jednom zastúpenom). Výpočet náhrady trov konania by sa aj v prípade aplikácie § 13 ods. 2 nezmenil, a teda rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka považoval vo výroku za vecne správne.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

7. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti tvrdia, že rozhodnutím o výške trov konania a následne zamietnutím ich sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka došlo k porušeniu ich práv. Neústavnosť napadnutých rozhodnutí odôvodňujú v podstate rovnakým spôsobom a prostredníctvom totožných námietok, aké predostreli v konaní pred všeobecným súdom, a to:

a) Sťažovateľky nemali reálny priestor na predloženie vyčíslenia trov konania. Zdôrazňujú, že nárok na náhradu trov vzniká v momente právoplatnosti rozhodnutia o nároku na náhradu trov, pričom ide o konštitutívny výrok. Žalovaný avizoval podanie odvolania proti rozsudku vo veci samej a sťažovateľky dôvodne očakávali, že sa tak stane a rozsudok nenadobudne právoplatnosť, a teda ani nedôjde k vzniku nároku na náhradu trov, ktorý by mal byť predmetom vyčíslenia. Advokát sťažovateľiek priebežne preveroval stav konania, a preto tvrdenie okresného súdu o jeho pasivite je nedôvodné. Sťažovateľky nemali žiaden priestor (resp. menej ako 4 hodiny), aby svoj čerstvo vzniknutý nárok vyčíslili. Okresný súd mal sťažovateľkám vytvoriť aspoň určitý priestor na to, aby si mohli svoje právo riadne uplatniť v primeranej lehote po tom, ako sa dozvedeli, že im právo vzniklo, pričom na uplatnenie práva by mali byť aplikované nielen princípy zákona, ale analogicky aj ustanovenia, ktoré sú tejto otázke najbližšie, tak ako to vyplýva z čl. 4 ods. 1 CSP. Za čo do účelu najbližšiu normu považujú úpravu svedočného podľa § 258 ods. 3 CSP, ktorá poskytuje svedkovi lehotu 10 dní. Aj strane sporu by mal byť poskytnutý analogicky aspoň minimálny štandard priestoru na riadne uplatnenie svojho práva. Prístup okresného súdu preto vyhodnocujú ako príliš formalistický. Súčasne uviedli prípady z bežnej praxe, v ktorých súdy nerozhodujú o výške trov tak bezprostredne po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, resp. rozhodujú po tom, čo úspešnú stranu vyzvú na vyčíslenie a preukázanie trov konania.

b) Okresný súd nesprávne aplikoval koncentráciu, ktorá v prípade revízie rozhodnutí vyšších súdnych úradníkov nie je zákonom stanovená, dokonca ju § 245 CSP vylučuje. Tým sa bez zákonnej opory vytvorila nezákonná preklúzia práva. Civilný sporový poriadok pripúšťa,

aby sa v sťažnosti uviedli aj nové skutočnosti a dôkazy, a ani okolnosti danej veci nevyklúčovali, aby sa zohľadnili dodatočne predložené doklady sťažovateľiek.

c) Okresný súd nedôvodne nepriznal sťažovateľkám náhradu trov za úkony, ktoré vyplývali zo spisu. Súd bol v rozpore s princípom rovnosti strán ovplyvnený nepatričnou solidaritou s iným orgánom štátu, ak uviedol, že „*Nemožno pripustiť, aby sa civilný proces namiesto poskytovania ochrany stal nástrojom slúžiacim k vytváraniu ľahkého a neodôvodneného zisku na úkor protistrany.*“. Toto hodnotenie podľa sťažovateľiek znevažuje hodnotu právnych služieb poskytovaných v spore, je celkom zjavne nedôvodné, neprimerané a tendenčne v prospech žalovaného, v čom vidia porušenie čl. 46 ods. 3 ústavy. Ako príliš formalistický a nespravodlivý hodnotia sťažovateľky aj záver okresného súdu, ktorý ho viedol k nepriznaniu náhrady trov za predžalobnú výzvu. Pritom sťažovateľky si túto náhradu uplatnili zákonným spôsobom pri podaní žaloby v upomínacom konaní na formulári na to určenom, ktorý zaraďuje tento nárok do nároku na náhradu trov konania, a náhrada tohto úkonu právnej služby im bola v platobnom rozkaze priznaná. Pokiaľ okresný súd odmietol sťažovateľkám priznať náhradu trov za rokovania s protistranou s poukazom na to, že tieto rokovania boli súčasťou inej platformy, neobjasnil, prečo by toto rokovanie alebo úkon, na ktorom, ak sa zúčastnil advokát sťažovateľiek, nemal byť riadne nahradený. Sťažovateľky namietajú, že za podanie (návrh na odmietnutie odporu) nemala byť priznaná polovičná odmena, a rovnako kritizujú aj nepriznanie odmeny za ďalšie podanie (doplnenie argumentácie návrhu na odmietnutie odporu z 15. novembra 2021). Za obe tieto úkony právnej služby im mala byť priznaná plná náhrada trov (čo je pri zastúpení dvoch subjektov až 19 072,38 eur), a preto ide o zásah do ich finančnej sféry, ktorý má ústavnoprávny rozmer.

d) Sťažovateľky opätovne spochybňujú správnosť interpretácie § 13 ods. 2 vyhlášky okresným súdom, ak znížil odmenu o 50 % pri zastúpení dvoch osôb, a opätovne predostierajú svoj pohľad na výklad daného ustanovenia, podľa ktorého im patrí odmena za prvú stranu sporu vo výške 100 % a až za každú ďalšiu zastúpenú stranu sporu by mala byť odmena znížená o 50 %. Podľa ich názoru nie je možné akceptovať výlučne gramatický výklad sporného ustanovenia, ktorý by súčasne odporoval požiadavkám logického a teleologického výkladu. Je pritom nepochybné, že zastúpenie dvoch subjektov je náročnejšie než zastúpenie jedného subjektu. Pokiaľ by si sťažovateľky zvolili dvoch zástupcov, boli by trovy dvojnásobné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľiek uznesením okresného súdu zo 14. júna 2022

8. V súvislosti s časťou ústavných sťažností, v ktorých sťažovateľky namietajú porušenie označených práv uznesením okresného súdu zo 14. júna 2022 ústavný súd poukazuje na to, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd preto automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

9. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tých základných práv alebo slobôd, ktorých porušenie

namieta, sa mohol sťažovateľ domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

10. Uznesenie okresného súdu zo 14. júna 2022 vydané vyšším súdnym úradníkom mohlo byť (a v tomto prípade aj bolo) preskúmané v zmysle § 239 ods. 1 CSP súdom prvej inštancie, a to na základe sťažnosti sťažovateľiek ako osobitného prostriedku procesnej obrany. O sťažnosti sťažovateľiek rozhodol sudca okresného súdu uznesením zo 16. decembra 2022, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiu okresného súdu zo 14. júna 2022. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavné sťažnosti v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľiek uznesením okresného súdu zo 16. decembra 2022

11. Podstatou ústavných sťažností v tejto časti je námietka sťažovateľiek o porušení ich práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to z dôvodu neposkytnutia dostatočného časového priestoru na predloženie vyčíslenia trov konania, z dôvodu nepriznania náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby, ako aj z dôvodu nesprávnej interpretácie § 13 ods. 2 vyhlášky.

12. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

13. O žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru dospel ústavný súd po tom, čo sa oboznámil s dôvodmi napadnutého uznesenia. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia Civilného sporového poriadku, ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k premenným rozhodným pre vyčíslenie trov

konania. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na tvrdenia, ktoré sťažovateľky uviedli v rámci sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

14. Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľiek týkajúcej sa momentu vydania rozhodnutia o výške trov konania a absencie dostatočného časového priestoru na predloženie vyčíslenia trov konania ústavný súd v celom rozsahu poukazuje na dôvody napadnutého uznesenia (bod 14) a na § 262 ods. 2 CSP, ktorým sa okresný súd riadil. Pokiaľ sťažovateľky namietali, že vo vyčíslení trov konania, resp. v predložení dokladov o výške trov pred vydaním rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka im bránila prekážka spočívajúca podľa ich názoru v tom, že čakali na vyznačenie doložky o právoplatnosti rozsudku vo veci samej, ani tento argument nemôže obstať. Civilný sporový poriadok *expressis verbis* nestanovuje stranám sporu povinnosť špecifikovať a preukázať uplatňované trovy, a teda nestanovuje žiadnu lehotu na vyčíslenie trov konania (neviaže ju ani na právoplatnosť rozhodnutia vo veci samej) a ani následok ich nevyčíslenia. Z právnej úpravy nevyplýva ani povinnosť pre konajúci súd, aby vyzval stranu sporu na predloženie vyčíslenia trov konania, tak ako sa toho dovoľávajú sťažovateľky s odkazom na obdobné prípady v praxi. Ústavný súd zastáva názor, že trovy konania nie je nevyhnutné vyčísliť ihneď pri každom procesnom úkone, ktorý predchádzal vyhláseniu, resp. vydaniu rozhodnutia, avšak špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov (najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu) je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP. Je nepochybné, že sťažovateľky už vyhlásením rozsudku vo veci samej nadobudli vedomosť o potenciálnom výsledku sporu vrátane plne priznaného nároku na náhradu trov, a mali dostatočný časový priestor na to, aby predložili okresnému súdu špecifikáciu trov konania od tohto momentu či kedykoľvek po doručení písomného vyhotovenia rozsudku [II. ÚS 563/2020 (ZNaU ÚS 19/2021), I. ÚS 483/2022, I. ÚS 33/2023].

15. Možno preto súhlasiť s názorom okresného súdu, že je vo vlastnom záujme strany sporu, ktorá si uplatňuje náhradu trov konania, a je len vecou jej procesnej aktivity a iniciatívy, aby riadne a včas vyčísliła súdu najmä tie trovy konania, ktoré nevyplývajú zo spisu. Na účel predloženia vyčíslenia trov konania nie je nevyhnutné čakať na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia vo veci samej ani na vyznačenie, resp. zaslanie doložky o právoplatnosti, a jeho predloženie okresnému súdu z „opatnosti“ je na mieste i za situácie, ak sa javí pravdepodobné, že vo veci budú využité opravné prostriedky. Pokiaľ teda okresný súd rozhodol o výške trov konania bezprostredne po tom, čo rozsudok vo veci samej nadobudol právoplatnosť (§ 262 ods. 2 CSP), nedopustil sa žiadneho konania, resp. opomenutia, ktoré by predstavovalo porušenie jeho povinností pri rozhodovaní o výške trov konania.

16. Sťažovateľky poukazovali na § 245 CSP a na to, že predložením vyčíslenia trov konania do sťažnostného konania konvalidovali svoju skoršiu procesnú pasivitu, čo im dané ustanovenie umožňuje. Odôvodnenie napadnutého uznesenia vychádza z toho, že aj pri rozhodovaní o výške trov ide o sporové konanie, preto súd vykonáva dôkazy len na návrh strán. Okresný súd tak aplikoval všeobecné procesné ustanovenia týkajúce sa dokazovania na procesné štádium rozhodovania o výške trov konania, pričom jeho interpretácia zohľadňuje konkrétne okolnosti prípadu. Sťažovateľky nepredložili vyčíslenie trov konania pred rozhodnutím vyššieho súdneho

úradníka o výške trov konania, taký dôkaz predložili až k svojej sťažnosti proti jeho uzneseniu, čo okresný súd nepovažoval za relevantné. Prípadná procesná pasivita strany sporu je v kontradiktórnom procese tradične sankcionovaná stratou sporu. Ak sudca okresného súdu napadnutým uznesením odobril právny názor vyjadrený vyšším súdnym úradníkom, ktorým sa uplatnila procesná sankcia strany v podobe nepriznania tých trov konania, ktoré nevyplývajú zo spisu, a svoje rozhodnutie zrozumiteľne a preskúmateľne odôvodnil, potom jeho rozhodnutiu nie je možné dôvodne vyčítať svojvôľu. Aj ústavný súd už v tomto smere v obdobnom prípade konštatoval, že sťažnosť proti rozhodnutiu súdneho úradníka nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má docieľať náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (III. ÚS 191/2020).

17. V poradí tretia námietka sťažovateľiek smeruje k nepriznaniu náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby (predžalobná výzva, rokovania s protistranou, polovičná odmena za jedno z podaní). V tejto súvislosti mal okresný súd na zreteli znenie § 251 CSP, a to, že na priznanie náhrady trov konania za konkrétny výdavok je nevyhnutné, aby išlo o výdavok vzniknutý v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, ktorý bol stranou sporu preukázaný, odôvodnený a účelne vynaložený. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Z napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že okresný súd si túto svoju povinnosť splnil, pretože z jeho dôvodov vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Tie sú založené na posudzovaní účelnosti každého jedného úkonu právnej služby a na skúmaní toho, či jednotlivé podania právneho zástupcu sťažovateľiek obsahujú procesne významné skutočnosti vzťahujúce sa na predmet konania (bližšie body 15 – 19 napadnutého uznesenia). Nadväzne okresný súd jasne uviedol dôvody nepriznania náhrady trov konania vo vzťahu ku každému úkonu právnej služby osobitne. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v rámci rozhodovania o nepriznaní náhrady trov konania za porady s protistranou a špecifikované podania uplatnil zákonom daný priestor na uváženie účelnosti trov konania a tieto svoje úvahy primeraným spôsobom odôvodnil. Vytrhnutie jednej vety z kontextu pre opodstatnenosť tvrdení sťažovateľiek o tom, že na rozhodnutie okresného súdu mal vplyv charakter žalovaného ako orgánu štátu, je irelevantné a bez uvedenia akéhokoľvek konkrétneho dôkazu to možno vyhodnotiť len ako subjektívny pocit sťažovateľiek.

18. K tomu ústavný súd dodáva, že nepriznanie náhrady trov konania podľa predstáv sťažovateľiek, teda nie úplne v takej výške a za tie úkony právnej služby ako očakávali, nezakladá nezákonnosť rozhodnutia, tobôž jeho neústavnosť, ak k takému záveru dospel konajúci súd po dôslednom vyhodnotení jednotlivých úkonov, ktoré následne nachádzajú svoje vyjadrenie v odôvodnení rozhodnutia, čo bol aj tento prípad. Skutočnosť, že sťažovateľky sa s názorom okresného súdu nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o „neudržateľnosti“ či arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

19. Napokon, v súvislosti s poslednou námietkou sťažovateľiek, v ktorej vyjadrili nesúhlas s interpretáciou § 13 ods. 2 vyhlášky okresným súdom, ak ide o spoločné úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, ústavný súd uvádza, že hoci platné znenie § 13 ods. 2 vyhlášky môže v sebe niesť istú výkladovú pochybnosť, postup, ktorý zvolil okresný súd, keď rozhodol, že v prípade zastupovania viacerých osôb, hoci aj len dvoch, patrí advokátovi tarifná odmena za zastupovanie všetkých zastúpených po jej znížení o 50 %, pričom takto znížená odmena

sa násobí počtom zastúpených osôb v konaní, zodpovedá jednak zneniu citovaného ustanovenia a jednak aj zaužívanej súdnej praxi (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Sžo 105/2007 z 5. februára 2008, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 401/2014 z 28. júna 2016). Tento svoj názor okresný súd detailne zdôvodnil na stranách 6 – 8 napadnutého uznesenia a poukázal i na rozhodnutia všeobecných súdov v obdobných veciach. Nemožno preto uzavrieť, že by bola zvolená interpretácia spornej právnej normy prejavom svojvôle okresného súdu.

20. Naopak, zo žiadneho z ustanovení vyhlášky nemožno bez akýchkoľvek pochybností vyvodiť oprávnenosť súdu na postup, ktorého sa sťažovateľky dovolávajú, teda pri vyčíslení odmeny advokáta za zastupovanie viacerých osôb sčasti aplikovať § 9 ods. 1 a § 10 ods. 1 vyhlášky (pri prvom zastúpenom) a až následne pri ostatných zastúpených už postupovať podľa § 13 ods. 2 vyhlášky. V tejto súvislosti okresný súd poukázal aj na rozhodovacia prax ústavného súdu, podľa ktorej pri výpočte náhrady trov konania, ktoré vznikli v konaní pred ústavným súdom z titulu právneho zastúpenia viacerých osôb advokátom/advokátkou, sa výška základnej sadzby tarifnej odmeny v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky zníži u všetkých, hoci aj len dvoch, spoločne zastupovaných osôb o 50 % (porovnaj najmä I. ÚS 417/2010, I. ÚS 64/2011, II. ÚS 25/2011, II. ÚS 453/2010, II. ÚS 520/2010, III. ÚS 354/2010, III. ÚS 356/2010, III. ÚS 452/2010, IV. ÚS 62/2011, IV. ÚS 475/2010, IV. ÚS 277/2012).

21. Sťažovateľky síce poukázali na to, že uvedenú možnosť výkladu daného ustanovenia predostrela i odborná literatúra [*Fiačan, I., Kerecman, P., Baricová, J., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol.* Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 224, pozn.], avšak neuviedli ani jediný prípad z právnej praxe, v ktorom by všeobecný súd interpretoval sporné ustanovenie takým spôsobom. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd pripomína, že nie je mimoriadnou opravnou inštanciou a nemôže nahrádzať právomoc všeobecných súdov a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov.

22. Ústavný súd tak sumarizuje, že okresným súdom aplikovaný postup pri hodnotení rozhodujúcich skutkových okolností veci nezakladá dôvod na jeho výnimočný zásah do napadnutého uznesenia v súlade s právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Nebolo zistené, že by posudzované uznesenie okresného súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, v rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou týkajúcou sa náhrady trov konania či nedostatočne odôvodnené. Ako už bolo uvedené, vzhľadom na predmet napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o výške trov konania, by zásah ústavného súdu mohol odôvodňovať jedine výnimočný exces v postupe a záveroch uznesenia okresného súdu, rozporný so samotnými princípmi spravodlivého súdneho konania, aký v okolnostiach danej veci ústavným súdom zistený nebol.

23. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľkami uplatnená námietka o ústavnej neudržateľnosti napadnutého uznesenia nemá opodstatnenie, a tak odmietol ústavné sťažnosti v časti namietaného čl. 46 ods. 1

ústavy (v spojení s čl. 13 ods. 4 a čl. 142 ods. 3 ústavy) a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti.

24. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď je sťažovateľkám priznané právo na náhradu trov konania v nižšej výške, než im podľa vlastného názoru patrilo. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, k čomu nedošlo, nemožno z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať za porušenie ich majetkových práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

25. Vo vzťahu k právam podľa čl. 20 ods. 4 a 5 ústavy, ktoré mali byť napadnutým uznesením okresného súdu takisto porušené, sťažovateľky neuviedli žiadne dôvody a ústavný súd musí konštatovať, že medzi týmito ustanoveniami, ktoré upravujú podmienky vyvlastnenia alebo núteného obmedzenia vlastníckeho práva a podmienok iných zásahov do vlastníckeho práva, a napadnutým uznesením okresného súdu o výške trov konania neexistuje žiadna príčinná súvislosť. Preto aj v tejto časti ústavné sťažnosti sťažovateľiek odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavných sťažností v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľiek obsiahnutých v petite ich ústavných sťažností, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 20. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu